

Έγκαιρη αναγνώριση παιδιών-πιθανών θυμάτων ΚαΠα-π

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Περιεχόμενα

Περίγραμμα: «*Η προστασία του παιδιού δεν αποτελεί μόνον ατομικό ζήτημα, αλλά και κοινωνικό πρόβλημα. Οι εκπαιδευτικοί αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της κοινωνίας και μπορούν να ηγηθούν και να εμπλακούν στις προσπάθειες της κοινότητας για αντιμετώπιση της κακομεταχείρισης του παιδιού*».

- Ο ρόλος των εκπαιδευτικών
- Έγκαιρη αναγνώριση:
  - Αναγνώριση των ενδείξεων ΚαΠα-Π
  - Αναγνώριση των ενδείξεων Σωματικής Κακοποίησης
  - Αναγνώριση ενδείξεων Παραμέλησης
  - Αναγνώριση ενδείξεων Ψυχολογικής Κακοποίησης
  - Αναγνώριση ενδείξεων Σεξουαλικής Κακοποίησης
- Οδηγίες

Ο ρόλος των εκπαιδευτικών

Εκπαίδευση, πρόληψη ΚαΠα-π και ευζωία του παιδιού

- Η πρόληψη της κακομεταχείρισης του παιδιού είναι μακράν αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη μέθοδος αντιμετώπισης του φαινομένου εν συγκρίσει με την αντιμετώπιση των περιστατικών σε μεταγενέστερο στάδιο.
- Ως αποτέλεσμα, η έμφαση δίνεται σε όλες τις υπηρεσίες με τις οποίες είναι σε τακτική επαφή ο γενικός πληθυσμός των παιδιών. Αυτό παρέχει τη δυνατότητα για έγκαιρη αναγνώριση και δράσεις πρόληψης πριν τα πράγματα γίνουν πιο σοβαρά.
- Στις ανεπτυγμένες κοινωνίες η υπηρεσία η οποία έρχεται καθημερινά σε επαφή με το σύνολο του πληθυσμού των παιδιών είναι κυρίως η εκπαίδευση.
- Τα παιδιά και οι έφηβοι περνούν ένα μεγάλο μέρος του χρόνου τους στο σχολείο, κάτι το οποίο επιτρέπει στους εκπαιδευτικούς να έχουν περισσότερη πρόσβαση στους μαθητές από τους περισσότερους επαγγελματίες.
- Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να συμβάλουν με διάφορους τρόπους στη βελτίωση της ευζωίας των παιδιών.

Ο ρόλος των εκπαιδευτικών

- Το πρώτο μέσο αντιμετώπισης της κακομεταχείρισης του παιδιού είναι βεβαίως η ευαισθητοποίηση.
- Κάθε άτομο το οποίο έρχεται σε επαφή με παιδιά έχει την υποχρέωση να γνωρίζει τα βασικά για το πώς μπορεί να συμβάλλει στην προστασία του παιδιού.
- Η προστασία του παιδιού δεν αποτελεί μόνον ατομικό ζήτημα, αλλά και κοινωνικό πρόβλημα. Οι εκπαιδευτικοί αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της κοινωνίας και μπορούν να ηγηθούν και να εμπλακούν στις προσπάθειες της κοινότητας για αντιμετώπιση της κακομεταχείρισης του παιδιού.

Ο ρόλος των εκπαιδευτικών

- Περισσότερες από τις μισές (56.5%) περιπτώσεις οι οποίες αναφέρθηκαν και αξιολογήθηκαν ή ερευνήθηκαν από τις υπηρεσίες προστασίας του παιδιού (ΥΠΠ) αναφέρθηκαν από επαγγελματίες, με το εκπαιδευτικό προσωπικό να αποτελεί τη συχνότερη πηγή αναφοράς (16.2%).*
- Αυτό υπογραμμίζει τη σημαντικότητα του ρόλου των εκπαιδευτικών και υποδεικνύει ότι πολλοί εκπαιδευτικοί είναι ήδη ενεργά εμπλεκόμενοι στην αντίδραση στην κακομεταχείριση του παιδιού, ωστόσο, υπάρχουν ακόμη πολλά που μπορούν να γίνουν για την αντιμετώπιση της κακομεταχείρισης.

Ο ρόλος των εκπαιδευτικών

- Όλα τα μέλη του προσωπικού που εργάζονται με μαθητές ή σε σχολεία έχουν ηθική και νομική υποχρέωση και καθήκον να προστατεύουν κάθε παιδί που βρίσκεται στη φροντίδα τους από κάθε προβλέψιμη βλάβη.

Έγκαιρη αναγνώριση

Αναγνώριση ενδείξεων ΚαΠα-π

- Τα παιδιά σχολικής ηλικίας είναι πιθανό να υποστούν οποιαδήποτε μορφή κακομεταχείρισης (σωματική κακοποίηση, παραμέληση, σεξουαλική κακοποίηση και ψυχολογική κακομεταχείριση).
- Αυτό σημαίνει ότι δεν υπάρχει μορφή κακομεταχείρισης του παιδιού, οσοδήποτε απεχθής, που να μην μπορεί να συμβεί σε ένα παιδί σε οποιαδήποτε βαθμίδα της επίσημης ή ανεπίσημης εκπαίδευσης.

Αναγνώριση ενδείξεων ΚαΠα-π

Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να εντοπίσουν ενδείξεις πιθανής κακομεταχείρισης με τους εξής τρόπους:

Παρατηρώντας τη συμπεριφορά των παιδιών στο σχολείο

Αναγνωρίζοντας σωματικές ενδείξεις

Και παρατηρώντας τη δυναμική της οικογένειας στις τακτικές συναντήσεις τους με τους γονείς.

Αναγνώριση ενδείξεων ΚαΠα-π

- Σωματικές ενδείξεις κακομεταχείρισης είναι εκείνες οι οποίες είναι άμεσα παρατηρήσιμες.
- Μπορεί να είναι σοβαρές, όπως πολυάριθμοι, έντονοι μώλωπες ή κατάγματα, ή πιο ήπιες, όπως κακή διατροφή ή ακατάλληλος ρουχισμός (π.χ. απουσία ζεστών ρούχων το χειμώνα).

Αναγνώριση ενδείξεων ΚαΠα-π

- Οι συμπεριφορικές ενδείξεις μπορεί να εμφανίζονται ανεξάρτητα ή να συνοδεύουν σωματικές ενδείξεις.
- Μπορεί να υπάρχουν ήπια σημάδια, όπως η διαίσθηση ή το «ένστικτο» του εκπαιδευτικού ότι κάτι δεν πάει καλά.
- Τα μικρά παιδιά μπορεί να επιδεικνύουν σεξουαλική συμπεριφορά η οποία υποδεικνύει σεξουαλικές γνώσεις που δεν διαθέτουν συνήθως τα παιδιά της ηλικίας τους.
- Τα θύματα κακοποίησης μπορεί επίσης να επιδεικνύουν μη αποδεκτή συμπεριφορά, όπως σεξουαλική ή σωματική επιθετικότητα προς τα μικρότερα παιδιά

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΕΝΔΕΙΞΕΩΝ ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Σωματικές ενδείξεις

- Η σωματική κακοποίηση του παιδιού περιλαμβάνει κάθε σωματικό τραυματισμό που προκαλείται από το φροντιστή του παιδιού και δεν οφείλεται σε ατύχημα:
  - Περιλαμβάνει τραυματισμούς από κάψιμο, κλωτσιές, γροθιές κ.ο.κ.
- Η σωματική κακοποίηση μπορεί να προκύψει από ακραίες μεθόδους σωφρονισμού ή από τιμωρίες ακατάλληλες για την ηλικία ή την κατάσταση του παιδιού, ή από περιστατικά όπου ο γονέας χάνει επανειλημμένα τον αυτοέλεγχό του εξαιτίας ανωριμότητας, άγχους, ή χρήσης αλκοόλ ή παράνομων ουσιών.

Σωματικές ενδείξεις

- Οι ενδείξεις σωματικής κακοποίησης είναι συχνά δύσκολο να ερμηνευθούν με απόλυτη βεβαιότητα και μπορεί να συγχέονται με φυσιολογικούς τραυματισμούς της παιδικής ηλικίας, όπως μώλωπες.
- Ωστόσο, τυχόν πολλαπλοί παρατηρήσιμοι τραυματισμοί διαφορετικών τύπων και σε διαφορετικά σημεία του σώματος του παιδιού που φαίνεται να έχουν γίνει σε διαφορετικές χρονικές στιγμές μπορεί να αποτελέσουν πηγή βάσιμης ανησυχίας (όπως σε κάθε περίπτωση παιδιού που εμφανίζει συχνούς τραυματισμούς, αυτό με τη σειρά του μπορεί να αποτελέσει επαρκή λόγο για τη διερεύνηση των αιτίων τόσο συχνής έκθεσης σε τραυματισμούς και για την εκούσια ή ακούσια φύση τους).

Συμπεριφορικές ενδείξεις

- Το κακοποιημένο παιδί μπορεί να:
  - Είναι επιθετικό, εναντιωματικό ή αντιδραστικό,
  - Μαζεύεται παρουσία ενηλίκων ή δείχνει να φοβάται τους ενήλικες,
  - Αντιδρά υπερβολικά, επιδεικνύοντας επιθετική ή διαταρακτική συμπεριφορά,
  - Έχει καταστροφικές τάσεις προς τον εαυτό του ή τους άλλους,
  - Έρχεται στο σχολείο πολύ νωρίς ή να μη θέλει να φύγει από το σχολείο – επιδεικνύοντας έναν πιθανό φόβο για την επιστροφή στο σπίτι,
  - Δεν έχει το αίσθημα του φόβου ή είναι εξαιρετικά ριψοκίνδυνο,
  - Περιγράφεται ως «επιρρεπές σε ατυχήματα»,
  - Εξαπατά, κλέβει ή λέει ψέματα (μπορεί να σχετίζεται με υπερβολικά υψηλές προσδοκίες από την οικογένεια),
  - Έχει χαμηλές επιδόσεις (για να μάθουν, τα παιδιά πρέπει να μετασχηματίσουν την επιθετική ενέργεια σε μάθηση τα παιδιά που βρίσκονται σε σύγκρουση ίσως να μην μπορούν να το επιτύχουν),
  - Δεν μπορεί να συνάψει καλές σχέσεις με τους συνομηλίκους τους,
  - Φορά ρούχα που καλύπτουν το σώμα και μπορεί να είναι ακατάλληλα κατά τους πιο ζεστούς μήνες (έχετε κατά νου ότι αυτό μπορεί να αποτελεί και πολιτισμικό θέμα),
  - Εμφανίζει παλινδρόμηση ή ανώριμη συμπεριφορά,
  - Δεν του αρέσει ή αποφεύγει τη σωματική επαφή—μπορεί να μην ανέχεται καν ένα χτύπημα στην πλάτη ως εξωλεκτική επιβράβευση.

Συμπεριφορικές ενδείξεις

- Ένα παιδί που αναφέρει ότι οι φροντιστές του κοιμούνται πολύ σε ώρες που κανονικά δεν θεωρούνται ώρες ύπνου μπορεί να ζει με χρήστες ουσιών ή άτομα που υποφέρουν από κλινική κατάθλιψη.
- Ακραίες συμπεριφορές ενός γονέα που περιγράφει το παιδί μπορεί να υποδεικνύουν άλλες μορφές ψυχικής ασθένειας.
- Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να μάθουν να ακούν «πίσω από τις λέξεις» όταν τα παιδιά μιλούν για το σπίτι τους. Μερικές φορές αυτό μπορεί να παράσχει κρίσιμα στοιχεία για τη σύγκρουση την οποία μπορεί να αντιμετωπίζει ένα παιδί.
- Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί μπορεί να γίνουν αποδέκτες παραπόνων ή καταγγελίας ενός παιδιού για ακραίες μεθόδους πειθαρχίας και εκπαίδευσης που ακολουθούν οι γονείς/φροντιστές τους. Παρόμοια στοιχεία δεν μπορούν να αγνοηθούν ή να αντιμετωπιστούν σαν να μην αφορούν τον εκπαιδευτικό, καθώς μπορεί να είναι ενδεικτικά σκληρής σωματικής τιμωρίας ή ακόμη και να αποτελούν μια έμμεση προσπάθεια αποκάλυψης από το παιδί-θύμα.

Ανάγκη αναφοράς

- Παρόλο που τα συμπτώματα δεν υποδεικνύουν απαραίτητα την ύπαρξη κακοποίησης, κάθε εικαζόμενο περιστατικό κακοποίησης παιδιού πρέπει σύμφωνα με το νόμο να αναφέρεται στις υπηρεσίες προστασίας του παιδιού προς αξιολόγηση ή έρευνα.
- Η απ' ευθείας επικοινωνία με τις υπηρεσίες προστασίας του παιδιού, ή η χρήση του σχολικού πρωτοκόλλου, αν υπάρχει, σε συνδυασμό με την κοινή λογική και το ενδιαφέρον του εκπαιδευτικού για τους μαθητές, θα συμβάλουν στην διασάφηση του ποιες πληροφορίες θα χρειαστεί για να υποβάλει μια αναφορά.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΕΝΔΕΙΞΕΩΝ ΠΑΡΑΜΕΛΗΣΗΣ

Παραμέληση

- Η παραμέληση συχνά δεν αφήνει ορατά σημάδια, έτσι είναι πιθανότερο να περάσει απαρατήρητη.
- Η παραμέληση είναι η πιο κοινή μορφή κακομεταχείρισης που βιώνουν τα παιδιά και έχει εξίσου σοβαρές συνέπειες με τη σωματική κακοποίηση.
- Αφορά περισσότερες από τις μισές αναφορές περιστατικών κακομεταχείρισης παιδιού και αποτελεί την πρώτη αιτία θανάτων που οφείλονται σε κακομεταχείριση του παιδιού.

Παραμέληση

- Η παραμέληση περιλαμβάνει την πλημμελή προσοχή του φροντιστή στις βασικές ανάγκες του παιδιού, όπως τροφή, ένδυση, στέγη, ιατρική φροντίδα, και εποπτεία.
- Ενώ η σωματική κακοποίηση τείνει να είναι μεμονωμένα, η παραμέληση τείνει να είναι χρόνια.
- Η παραμέληση ακολουθεί ένα συνεχές, από ήπια έως σοβαρή. Όσο πιο σοβαρή είναι η παραμέληση, τόσο πιο αρνητικό αντίκτυπο έχει πάνω στο παιδί.

Παραμέληση

- Η παραμέληση είναι συχνά πολύ δύσκολο να οριστεί:

- Οι γονείς μπορεί να κατηγορηθούν ότι δεν παρέχουν ασφαλές περιβάλλον στο παιδί διότι δεν το προστατεύουν από ανθυγιεινές ή επιβλαβείς συνθήκες διαβίωσης.
- Μπορεί επίσης να είναι το αποτέλεσμα συνθηκών που δίνουν ελαφρυντικά στους γονείς, όπως όταν αφήνουν μικρά παιδιά μόνα στο σπίτι επειδή η μπέμπι-σίτερ δεν εμφανίστηκε ή όταν δεν μπορούν να μην πάνε στη δουλειά τους γιατί μπορεί να χάσουν τη μόνη τους πηγή εισοδήματος.

Σε τέτοιες περιπτώσεις, παρόλο που το παιδί σίγουρα κακοποιείται, οι υπηρεσίες προστασίας του παιδιού συνήθως συνεργάζονται με την οικογένεια για να βρεθούν άλλες λύσεις για τη φροντίδα του παιδιού.

- Η παραμέληση δεν πρέπει να συγχέεται με τη φτώχεια (ακόμη και την ακραία φτώχεια) και τον κοινωνικό αποκλεισμό: οι φτωχές οικογένειες φροντίζουν τα παιδιά τους όσο τους το επιτρέπουν τα οικονομικά τους. Η παραμέληση αντικατοπτρίζει την αποτυχία των φροντιστών να παρέχουν τα απαραίτητα στο παιδί του οποίου έχουν την ευθύνη.

- Αυτό είναι σημαντικό να τονίζεται, καθώς συνήθως τα άτομα (επαγγελματίες) που αξιολογούν τα πιθανά περιστατικά παραμέλησης έχουν διαφορετικό κοινωνικοοικονομικό επίπεδο από τις οικογένειες που καλούνται να αξιολογήσουν.
- Ωστόσο, η ακραία φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός μιας οικογένειας με παιδιά μπορεί επίσης να αποτελέσει ένα σοβαρό λόγο για δράση, μιας διαφορετικής μορφής, αν δεν διαπιστώνεται παραμέληση (σε τέτοιες περιπτώσεις μπορεί να χρειαστεί να κληθούν οι κοινωνικές υπηρεσίες για να υποστηρίξουν την οικογένεια και την παραμονή του παιδιού στο πλαίσιο της).

Παραμέληση

- Όταν οι εκπαιδευτικοί εξετάζουν την πιθανότητα παραμέλησης είναι σημαντικό να αναζητούν μοτίβα:
  - Δείχνει το παιδί να έχει σταθερά ακάλυπτες βασικές υλικές ανάγκες;
  - Το παιδί κλέβει ή αποθηκεύει φαγητό σταθερά ή μόνο περιστασιακά;
  - Θα μπορούσε η εξέταση του κοινωνικού ή πολιτισμικού πλαισίου της οικογένειας να παρέχει κάποιες απαντήσεις;
  - Πρόκειται για πολιτισμικά αποδεκτό τρόπο ανατροφής, διαφορετικό τρόπο ζωής, ή πραγματική παραμέληση όπως ορίζεται από το νόμο;

Παραμέληση

- Όταν οι εκπαιδευτικοί εξετάζουν την πιθανότητα παραμέλησης είναι σημαντικό να αναζητούν μοτίβα:
  - Περιγράφει το παιδί γονεϊκή συμπεριφορά η οποία μπορεί να υποδεικνύει ότι οι γονείς κάνουν χρήση ουσιών;
  - Κάνει το παιδί συχνές απουσίες από το σχολείο;
  - Έχει το παιδί δυσκολία να μείνει ξύπνιο στο σχολείο;
  - Είναι το παιδί ακατάλληλα ντυμένο σε σχέση με την εποχή;
  - Είναι σταθερά κακή η υγιεινή του παιδιού;

Σωματικές ενδείξεις Παραμέλησης

- Το παιδί εμφανίζεται σταθερά βρώμικο και άπλυτο
- Εμφανίζεται συνεχώς ακατάλληλα ντυμένο για τις καιρικές συνθήκες
- Βρίσκεται σε κίνδυνο τραυματισμού εξαιτίας της συνεχούς πλημμελούς εποπτείας από τους γονείς
- Είναι συνεχώς πεινασμένο, κουρασμένο και απαθές
- Έχει αφρόντιστα προβλήματα υγείας και έλλειψη τακτικής ιατρικής φροντίδας
- Αντιμετωπίζει προβλήματα στέγασης και ζει σε επισφαλείς ή ανθυγιεινές συνθήκες.

Συμπεριφορικές ενδείξεις παραμέλησης

- Το παιδί τρώει λαίμαργα όταν υπάρχει διαθέσιμο φαγητό ή αδυνατεί να φάει παρόλο που είναι εξαιρετικά πεινασμένο
- Ζητιανεύει ή κλέβει φαγητό
- Εμφανίζεται αποσυρμένο, απαθές, χλωμό και αδύναμο
- Είναι επιθετικό και ευερέθιστο
- Εμπλέκεται σε παράνομες δραστηριότητες
- Έχει ελάχιστη θετική αλληλεπίδραση με το γονέα, το φροντιστή ή τον κηδεμόνα
- Φτωχές κοινωνικές δεξιότητες
- Υπερβολική φιλικότητα προς τους ξένους
- Προβαίνει αδιακρίτως σε εκδηλώσεις τρυφερότητας
- Μη τακτική ή καθόλου παρακολούθηση στο σχολείο
- Παραμένει στο σχολείο ως αργά και αρνείται ή διστάζει να γυρίσει στο σπίτι
- Αυτό-καταστροφική συμπεριφορά
- Αναλαμβάνει ρόλο ενηλικίου φροντίζοντας το γονέα.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΕΝΔΕΙΞΕΩΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Ψυχολογική κακοποίηση

- Η ψυχολογική κακοποίηση του παιδιού περιλαμβάνει την επανειλημμένη απόρριψη, απομόνωση ή τρομοκράτηση του παιδιού με απειλές.
- Περιλαμβάνει επίσης την εχθρική αντιμετώπιση, τους υποτιμητικούς χαρακτηρισμούς και την επίμονη ψυχρότητα από ένα άτομο, σε σημείο που το παιδί υποφέρει, ή είναι πιθανό να υποστεί συναισθηματικές ή ψυχολογικές βλάβες που μπορεί να επηρεάσουν και τη σωματική υγεία ή την ανάπτυξή του.

Σωματικές ενδείξεις ψυχολογικής κακοποίησης

- Διαταραχές της ομιλίας, όπως αναπτυξιακή καθυστέρηση, τραυλισμός, ή εκλεκτική αλαλία (το παιδί μιλά μόνο με συγκεκριμένα άτομα ή σε συγκεκριμένες καταστάσεις)
- Καθυστερήσεις στην ψυχολογική, γνωστική ή σωματική ανάπτυξη.

Συμπεριφορικές ενδείξεις ψυχολογικής κακοποίησης

- Υπερβολική συμμόρφωση, παθητικότητα και έλλειψη διεκδικητικότητας
- Υπερβολική απαιτητικότητα, επιθετικότητα και επιδίωξη πρόκλησης της προσοχής ή αντικοινωνική και καταστροφική συμπεριφορά
- Μειωμένη ανοχή στη ματαίωση
- Φτωχή αυτό-εικόνα και χαμηλή αυτοεκτίμηση
- Ανεξήγητες μεταβολές διάθεσης, κατάθλιψη, αυτοτραυματισμός ή αυτοκτονικές σκέψεις
- Συμπεριφορές αναντίστοιχες με την ηλικία του παιδιού, π.χ. ενήλικη ή ανώριμη συμπεριφορά
- Φόβος αποτυχίας, υπερβολικά υψηλές προσδοκίες και εμμονή με την τάξη
- Φτωχές κοινωνικές και διαπροσωπικές δεξιότητες
- Βίαια σκίτσα ή γραπτά
- Έλλειψη θετικής κοινωνικής επαφής.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΕΝΔΕΙΞΕΩΝ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Σεξουαλική κακοποίηση του παιδιού

- Σεξουαλική κακοποίηση του παιδιού:
  - Υπάρχει όταν ένα άτομο χρησιμοποιεί τη δύναμη ή την εξουσία του πάνω σε ένα παιδί προκειμένου να το εμπλέξει σε σεξουαλική δραστηριότητα η οποία έχει ως στόχο την ικανοποίηση του συγκεκριμένου ατόμου
  - Μπορεί να περιλαμβάνει μια ευρεία γκάμα σεξουαλικών πράξεων ανάμεσα στις οποίες είναι θωπίες στα γεννητικά όργανα του παιδιού, στοματικό σεξ, κολπική ή πρωκτική διείσδυση με το πέος, δάχτυλο ή άλλο αντικείμενο, ή έκθεση του παιδιού σε πορνογραφικό υλικό

Σεξουαλική κακοποίηση του παιδιού

- Η σεξουαλική κακοποίηση του παιδιού δεν προϋποθέτει ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή και μπορεί να αφορά αδικήματα που δεν περιλαμβάνουν σωματική επαφή:
  - Όταν ένας ενήλικος μιλά στο παιδί με άσεμνο σεξουαλικό λεξιλόγιο
  - Αποστολή σεξουαλικών μηνυμάτων ή ηλεκτρονικών μηνυμάτων στο παιδί
  - Έκθεση των γεννητικών οργάνων του ενήλικου στο παιδί
  - Έκθεση του παιδιού σε σεξουαλικές δραστηριότητες (συμπεριλαμβάνει την έκθεση του παιδιού σε πορνογραφία)
  - Εξαναγκασμός του παιδιού να ποζάρει ή να συμπεριφέρεται με σεξουαλικό τρόπο (συμπεριλαμβάνει τη σεξουαλική εκμετάλλευση του παιδιού).

Η σεξουαλική κακοποίηση του παιδιού δεν περιλαμβάνει πάντοτε βία. Σε κάποιες περιπτώσεις το παιδί μπορεί να χειραγωγηθεί ώστε να πιστέψει ότι το ίδιο προκάλεσε την κακοποίηση, ή ότι η κακοποίηση αποτελεί έκφραση αγάπης, μέσω μιας διαδικασίας αποπλάνησης (grooming). Για την ακρίβεια, όσο μικρότερη είναι η ηλικία του παιδιού θύματος τόσο συχνότερα ο δράστης χρησιμοποιεί μη-βίαιες μεθόδους για να το προσεγγίσει.

Σεξουαλική κακοποίηση του παιδιού

- Η σεξουαλική κακοποίηση του παιδιού μπορεί να διαπραχθεί από έναν ενήλικο ή και ανήλικο (συνήθως έφηβο) δράστη
- Η σεξουαλική κακοποίηση του παιδιού διαπράττεται συχνότερα από πρόσωπα που ανήκουν στον «κύκλο εμπιστοσύνης» του παιδιού (συγγενείς ή άτομα γνωστά στο παιδί. Όσο μικρότερη είναι η ηλικία του παιδιού-θύματος, τόσο συχνότερα ο δράστης είναι πρόσωπο κοντά στο παιδί, π.χ. συγγενής ή φροντιστής
- Θύματα σεξουαλικής κακοποίησης μπορεί να είναι τόσο κορίτσια όσο και αγόρια. Όσο μικρότερη είναι η ηλικία του παιδιού-θύματος, τόσο μικρότερες είναι οι διαφορές ανάμεσα στα δύο φύλα.

Σεξουαλική κακοποίηση του παιδιού

- Το φυσιολογικό ενδιαφέρον των παιδιών για το σώμα και τη σεξουαλικότητά τους δεν συνιστά σεξουαλική κακοποίηση.
- Οι συναινετικές σεξουαλικές σχέσεις μεταξύ εφήβων χωρίς σημαντικές διαφορές στην ηλικία και τη γνωστική ανάπτυξη δεν θεωρούνται σεξουαλική κακοποίηση του παιδιού, άσχετα αν θεωρούνται ηθικά αποδεκτές ή όχι.
- Το ίδιο ισχύει και για συναινετικές σεξουαλικές δραστηριότητες μικρότερων παιδιών της ίδιας ηλικίας και ωριμότητας, οι οποίες μπορεί να αποθαρρύνονται και να απαγορεύονται από τους ενήλικες που έχουν την εποπτεία των παιδιών.
- Κάθε εκδήλωση τρυφερότητας προς τα παιδιά δεν είναι απαραίτητα ενδεικτική πιθανής σεξουαλικής κακοποίησης.

Σωματικές ενδείξεις σεξουαλικής κακοποίησης του παιδιού

- Τραυματισμοί στην περιοχή των γεννητικών οργάνων ή του πρωκτού, π.χ. μώλωπες, αιμορραγία, εκκρίσεις, ερεθισμός ή μόλυνση
- Τραυματισμοί στα στήθη, τους γλουτούς ή το επάνω μέρος των μηρών
- Δυσφορία κατά την ούρηση ή την απέκκριση, παρουσία ξένου σώματος στον κόλπο και/ή το ορθό
- Σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα
- Συχνές λοιμώξεις του ουροποιητικού συστήματος
- Εγκυμοσύνη, ιδιαίτερα σε πολύ νεαρές έφηβες
- Ασθένειες που σχετίζονται με το άγχος, π.χ. ανορεξία ή βουλιμία
- Συγκεκριμένες μεταδοτικές ασθένειες σύμφωνα με τις αντίστοιχες παιδιατρικές δημοσιεύσεις (δεν συνδέονται όλα τα περιστατικά μετάδοσης με σεξουαλική κακοποίηση του παιδιού)

Συμπεριφορικές ενδείξεις σεξουαλικής κακοποίησης του παιδιού

- Αποκάλυψη σεξουαλικής κακοποίησης, είτε άμεσα (από το εικαζόμενο θύμα) είτε έμμεσα (από τρίτο πρόσωπο ή μέσω αναφοράς)
- Επίμονη, ασύμβατη με την ηλικία του παιδιού σεξουαλική δραστηριότητα, π.χ. υπερβολικός αυνανισμός ή τρίψιμο των γεννητικών οργάνων επάνω στους ενήλικες
- Σκίτσα ή περιγραφές με σεξουαλικό περιεχόμενο ακατάλληλο για την ηλικία του παιδιού
- Φόβος για το σπίτι, για συγκεκριμένους χώρους, ή συγκεκριμένους ενήλικες
- Κακές/επιδεινούμενες σχέσεις με ενηλίκους και συνομηλίκους
- Κακή φροντίδα εαυτού και ατομική υγιεινή
- Παράπονα για πονοκεφάλους, πόνους στο στομάχι και ναυτίες χωρίς σωματικά ευρήματα
- Δυσκολίες στον ύπνο
- Παλινδρόμηση σε προηγούμενα αναπτυξιακά στάδια, π.χ. νυχτερινή ενούρηση ή απώλεια ομιλίας
- Αυτοτραυματισμός, χρήση ναρκωτικών ή αλκοόλ, ή απόπειρα αυτοκτονίας
- Ξαφνική πτώση των ακαδημαϊκών επιδόσεων, προβλήματα μνήμης και συγκέντρωσης
- Εμπλοκή σε πορνεία και/ή επικίνδυνη σεξουαλική συμπεριφορά (αν ένα παιδί βρεθεί ξαφνικά με μεγάλα χρηματικά ποσά, ή πολύτιμα αντικείμενα στην κατοχή του, που δεν δικαιολογούνται από την ηλικία του παιδιού και το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο της οικογένειας, εγείρονται επίσης ανησυχίες για πιθανή εμπλοκή του παιδιού σε τέτοιες δραστηριότητες)
- Προσπάθεια να καλυφθούν τραύματα και μώλωπες με τα ρούχα του παιδιού.

Συμπεριφορικές ενδείξεις που υποδεικνύουν πιθανούς δράστες σεξουαλικής κακοποίησης του παιδιού

- **Συγγενείς (ενήλικοι):**

- Προσπάθεια του ενός γονέα να αποξενώσει το παιδί από τον άλλο
- Υπερπροστατευτική ή ασταθής σχέση ανάμεσα στο παιδί και ένα από τους γονείς/συγγενείς
- Απροθυμία του παιδιού να μείνει μόνο με έναν από τους γονείς/συγγενείς.

Συμπεριφορικές ενδείξεις που υποδεικνύουν πιθανούς δράστες σεξουαλικής κακοποίησης του παιδιού

- **Συγγενείς (αδέλφια):**

- Το παιδί και ένα από τα αδέλφια του συμπεριφέρονται σαν να έχουν ερωτική σχέση μεταξύ τους
- Απροθυμία του παιδιού να μείνει μόνο με ένα από τα αδέλφια του
- Αμηχανία ανάμεσα στα αδέλφια αν τύχει να μείνουν μόνα τα δυο τους.

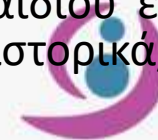
Συμπεριφορικές ενδείξεις που υποδεικνύουν πιθανούς δράστες σεξουαλικής κακοποίησης του παιδιού

- **Μέλη του προσωπικού του σχολείου, προπονητές ή άλλοι φροντιστές:**
  - Αγγίζει το παιδί με ανάρμοστο τρόπο
  - Αναφέρεται σε σεξουαλικό περιεχόμενο ή κάνει προσωπικές αποκαλύψεις σε συζητήσεις με έναν ή περισσότερους μαθητές
  - Επικοινωνεί με το μαθητή/τους μαθητές με ανάρμοστο τρόπο, π.χ. τηλεφωνήματα, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, γραπτά μηνύματα, μέσα κοινωνικής δικτύωσης
  - Εμφανής ή ανάρμοστη προνομιακή μεταχείριση ενός ή περισσότερων μαθητών (τους κάνει να νιώθουν «ξεχωριστοί»)
  - Κάνει δώρα σε έναν ή περισσότερους μαθητές
  - Δεν σέβεται τα κοινωνικά όρια, π.χ. μιλά στα πιθανά θύματα για τα δικά του προσωπικά προβλήματα κτλ.
  - Προσφέρεται να μεταφέρει με το αυτοκίνητό του έναν ή περισσότερους μαθητές από ή προς το σχολείο
  - Αυτό-προσκαλείται στα σπίτια των μαθητών, τους τηλεφωνεί αργά το βράδυ
  - Πιάνει φίλιες με τους γονείς και τους επισκέπτεται στο σπίτι
  - Υπονομεύει την αξιοπιστία του παιδιού (έτσι ώστε το παιδί να μη γίνεται πιστευτό).

Αντίκτυπος της σεξουαλικής κακοποίησης

- Ο αντίκτυπος της σεξουαλικής κακοποίησης στο παιδί εξαρτάται από μια σειρά παραγόντων:
  - Την ταυτότητα του δράστη,
  - Το ποσό της βίας ή η το πόσο μεγάλη είναι η προδοσία,
  - Τη διάρκεια της κακοποίησης και την ηλικία του παιδιού
  - Αλλά και η συγκεκριμένη προσωπικότητα παίζει ρόλο στον τρόπο με τον οποίο το παιδί θα αντιδράσει στην κακοποίηση.

Όταν τα παιδιά γνωρίζουν το δράστη και δεν υφίστανται σημαντική σωματική βλάβη, το αίσθημα της προδοσίας όταν συνειδητοποιούν ότι κακοποιήθηκαν μπορεί να είναι πολύ πιο οδυνηρό από την ίδια την κακοποίηση
- Συνολικά, δεν υπάρχει απόλυτη αντιστοιχία ανάμεσα στα πραγματολογικά χαρακτηριστικά του περιστατικού και τον ψυχοκοινωνικό αντίκτυπο της σεξουαλικής κακοποίησης στα παιδιά, ο οποίος εξαρτάται κυρίως από τη σχέση του παιδιού-θύματος με το δράστη, τη συναισθηματική τους σύνδεση και το πλαίσιο στο οποίο έλαβε χώρα η κακοποίηση. Οι σημαντικότερες συνέπειες της σεξουαλικής κακοποίησης του παιδιού εξαρτώνται συχνά από τον ψυχοκοινωνικό αντίκτυπο και όχι από τα ιστορικά/πραγματολογικά χαρακτηριστικά της κακοποίησης.

Αντίκτυπος της σεξουαλικής κακοποίησης

- Ένα πρόβλημα στον εντοπισμό της σεξουαλικής κακοποίησης είναι το γεγονός ότι οι συμπεριφορικές ενδείξεις μπορεί να οφείλονται σε άλλα προβλήματα.
- Στη μεγάλη πλειονότητα των περιπτώσεων σεξουαλικής κακοποίησης του παιδιού δεν υπάρχουν σωματικές (ιατροδικαστικές) ενδείξεις (είτε γιατί η αποκάλυψη γίνεται μέρες μετά τη διάπραξη της κακοποίησης ή επειδή δεν υπήρξε διείδυση κτλ.).
- Με δεδομένα τα παραπάνω καθώς και το γεγονός ότι συνήθως η σεξουαλική κακοποίηση του παιδιού λαμβάνει χώρα όταν δεν υπάρχουν μάρτυρες (μόνο το θύμα και ο δράστης είναι παρόντες), σε πολλές περιπτώσεις η μόνη απόδειξη είναι η αποκάλυψη από το παιδί – θύμα.
- Συνεπώς, τέτοιες αποκαλύψεις δεν πρέπει ποτέ να αγνοούνται ή να προσπερνούνται.

Οδηγίες

Ενδεικτικά βήματα για τον εκπαιδευτικό που υποψιάζεται κακοποίηση του παιδιού

- Αναζήτηση εξειδικευμένων συμβουλών ή συζήτηση με άλλους επαγγελματίες ή φορείς

- Αν το μέλος του προσωπικού του σχολείου δεν είναι βέβαιο για τα βήματα που πρέπει να κάνει για να αναφέρει το πιθανό περιστατικό κακοποίησης του παιδιού στις αρμόδιες αρχές καλό θα είναι να ρωτήσει τον Διευθυντή του σχολείου ή να απευθυνθεί σε κάποιον πιο ειδικό.

- Αναζήτηση συμβουλευτικής και/ή άλλης κατάλληλης υποστήριξης για το παιδί

- Ανταλλαγή πληροφοριών με άλλα μέλη του προσωπικού του σχολείου που θα είναι επίσης υπεύθυνα για την παρακολούθηση και τη συνέχιση της υποστήριξης του παιδιού.

Co-funded by the European Union
Health and Demographic Programme 2022
Programme of the European Union